

ZARZĄDZANIE FINANSAMI OSOBISTYMI STUDENTÓW WYDZIAŁU NAUK EKONOMICZNYCH SZKOŁY GŁÓWNEJ GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO W WARSZAWIE

Marzena Ganc, Klaudia Krajewska
Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Abstrakt. W ostatniej dekadzie nastąpił wzrost dobrobytu globalnego społeczeństwa. Ludzie bardziej panują nad swoimi finansami osobistymi, świadomie planując swój budżet domowy w celu zapewnienia bezpieczeństwa finansowego. Stabilna sytuacja finansowa wymaga jednak podejmowania prawidłowych i przemyślanych decyzji finansowych. W artykule przedstawiono analizę finansów osobistych studentów wydziału nauk ekonomicznych, ich wiedzę na ten temat oraz umiejętność stosowania jej w praktyce.

Słowa kluczowe: finanse osobiste, oszczędzanie, zarządzanie finansami

WSTĘP

Finanse osobiste są dziedziną nauk ekonomicznych zajmującą się stosunkami ekonomicznymi polegającymi na gromadzeniu i wydatkowaniu środków finansowych przez gospodarstwa domowe. Zarządzanie finansami osobistymi z kolei polega na gospodarowaniu zasobami pieniężnymi przez ich właścicieli. W związku z tym, są to czynności, takie jak: pozyskiwanie, wydatkowanie, oszczędzanie i inwestowanie pieniędzy zgodnie z przyjętymi celami oraz w tak racjonalny sposób, aby maksymalizować zaspokojenie swoich potrzeb.

Pierwotnie termin finanse oznaczał zjawiska związane głównie z finansami publicznymi, czyli nakładaniem podatków, gromadzeniem dochodów z tytułu

podatków, zaciąganiem pożyczek oraz wydatkowaniem środków pieniężnych przez państwo. Współcześnie termin ten nabrał innego znaczenia. Owsiak twierdzi, że finanse to wszelkiego rodzaju zjawiska pieniężne, które powstają podczas gospodarczej i społecznej działalności człowieka [Owsiak 2015].

Jajuga zauważa bardziej rozbudowany charakter finansów. Uważa on, że finanse to ogół zjawisk, które związane są z działalnością człowieka, w której występuje przepływ pieniądza. W zakres finansów wchodzi w tym przypadku nie tylko samo zjawisko przepływu pieniądza, ale także wszystko, co jest z tym związane, czyli m.in. analiza wartości tego przepływu czy też podejmowanie przez podmiot, z którym przepływ pieniężny jest związany, decyzji [Jajuga 2007].

Dobrosiewicz definiuje finanse jako stosunki ekonomiczne, które nawiązywane są w celu gromadzenia i podziału zasobów pieniężnych, czyli także produktu społecznego [2005]. Podstawka natomiast [2010] określa finanse jako ogół zjawisk i procesów pieniężnych, które związane są z emisją, przepływem, gromadzeniem, a także z wydatkowaniem środków pieniężnych. Przedmiotem zainteresowania obu wspomnianych badaczy są: ruch i tworzenie pieniądza, jego cyrkulacja i jej skutki społeczno-gospodarcze.

Finanse są jednym z przedmiotów badań naukowych. Z biegiem lat spośród nauki o finansach zaczęto wyodrębniać inne dyscypliny naukowe, w związku z czym obecnie nie mówi się o nauce o finansach, ale o naukach o finansach [Kapoor i in. 2010]. Wśród ekonomistów różne są nie tylko definicje finansów. Ich podział też jest sprawą dyskusyjną. Mimo że podziały nie są identyczne, to każdy z nich wyróżnia finanse ludności, czyli finanse gospodarstw domowych. Można znaleźć także następującą definicję: finanse gospodarstw domowych są gromadzeniem środków pieniężnych przez ludność z różnych źródeł (z wynagrodzeń za pracę, rent i emerytur, z tytułu zysków pochodzących z kapitałów pieniężnych itp.) oraz przeznaczanie ich na wydatki konsumpcyjne i oszczędności lokowane w bankach oraz w instrumentach rynku pieniężnego i kapitałowego [Korenik i Korenik 2004].

Daniluk definiuje finanse gospodarstw domowych jako rozległy sektor podmiotów prowadzących określoną gospodarkę finansową, zróżnicowanych pod względem dochodów, zasobów majątkowych i wydatków [2005]. Sektor ten zajmuje ważne miejsce w sferze przepływów pieniężnych, usług bankowych (czyli m.in. tworzenia oszczędności, kredytów), także w innych dziedzinach systemu finansowego państwa. Flejterski zauważa, że finanse gospodarstw domowych zajmują się gromadzeniem i wydatkowaniem zasobów pieniężnych przez gospodarstwa domowe, czyli stosunkami ekonomicznymi [2007]. Zjawiska finansowe powstające w gospodarstwach domowych są częściowo opisywane (m.in. w ekonomii), ale także praktycznie wykorzystywane w innych dziedzinach w celu zarządzania finansami w innych podmiotach gospodarczych. Finanse ludności ciągle ewoluują. Powstają ich nowe subdyscypliny m.in. mikrofinanse, które oznaczają udzielanie na dużą skalę kredytów o niewielkiej wysokości i pozyskiwanie

tak samo niewielkich depozytów od ludzi ubogich za pośrednictwem instytucji finansowych, które są dogodnie zlokalizowane, bezpieczne oraz konkurencyjne [Garman i Forgue 2008].

Finanse ludności dotyczą najliczniejszej grupy społecznej, jaką są gospodarstwa domowe. To podstawowe jednostki gospodarujące. Ich celem jest zaspokajanie zarówno wspólnych, jak i osobistych potrzeb osób je tworzących [Fatuła 2010]. Są to rodziny: rozszerzone, mieszkające pod jednym dachem, wielogeneracyjne i korzystające ze wspólnych zasobów ekonomicznych, a także osoby żyjące samotnie [Ratajczak 2011]. Tradycyjna teoria gospodarstwa domowego uznaje rodzinę jako podmiot, który maksymalizuje funkcję użyteczności. Nowa ekonomia postrzega rodzinę jako wieloosobową jednostkę produkcyjną, która maksymalizuje funkcję produkcji, w której nakładami są dobra rynkowe, kwalifikacje i wiedza członków rodziny oraz czas [Swart 2004].

Finanse osobiste (personal finance) to subdyscyplina finansów gospodarstw domowych. Pojęcia te nie powinny zatem być stosowane zamiennie, gdyż ich zakres jest różny. Finanse osobiste to aktywne planowanie i regularna kontrola. Każdy osiąga mniejsze lub większe dochody, a w związku z tym na każdym kroku spotykamy się z procesami: oszczędzania, zarządzania wydatkami, inwestowania oraz redystrybucją dochodów. Z tymi procesami związane jest także pojęcie budżetu domowego – odpowiednika planu finansowego w firmie. To on powinien nam sugerować, jaka jest płynność finansowa naszego gospodarstwa domowego, zdolność do finansowania kosztów, wysokość oczekiwanych nadwyżek finansowych oraz wcześniej zaplanowane, czasami permanentne, a czasem niespodziewane przyszłe wydatki [Sztuczka 2012].

Świecka [2014] proponuje przyjmowanie dwóch definicji finansów osobistych:

- finanse osobiste sensu *stricte* – jako dziedzina nauki o finansach, która zajmuje się pozyskiwaniem środków finansowych, a także ich gromadzeniem oraz wydatkowaniem przez osoby fizyczne,
- finanse osobiste sensu *largo* – jako dziedzina nauk ekonomicznych, która związana jest z gospodarowaniem (zarządzaniem) środkami finansowymi przez członków gospodarstw domowych. Inaczej mówiąc, finanse osobiste to z jednej strony pozyskiwanie, z drugiej wydatkowanie środków, a także oszczędzanie i inwestowanie środków finansowych przez członków gospodarstw domowych. Wtedy pojęcie te może być stosowane zamiennie z pojęciem finansów gospodarstw domowych.

Finanse osobiste obejmują zjawiska finansowe dotyczące działalności pojedynczego człowieka lub gospodarstwa domowego. Dział ten, mimo że istnieje od niedawna, zyskuje na znaczeniu. Jest to spowodowane m.in. coraz większą rolą, jaką odgrywają gospodarstwa domowe na rynku i w gospodarce [Jajuga 2007]. Lipiński [2010] opracował najbardziej uniwersalną definicję finansów osobistych to sfera naszej aktywności, która w sposób decydujący wpływa na jakość naszego

życia i dla której umiejętności w zakresie zarządzania obiegiem – środków pieniężnych poprzez sprawne wykorzystanie pieniądza w celu osiągnięcia założonych celów są niezbędne. Finanse osobiste mogą także służyć jako narzędzie długoterminowego planowania finansowego, uwzględniającego wiele szczegółowych celów [Bywalec 2009].

Planowanie finansów osobistych staje się istotnym elementem zapewnienia sobie bezpieczeństwa finansowego. Każdy pragnie, aby jego sytuacja finansowa była stabilna, a wpływ na to ma podejmowanie słusznych codziennych decyzji. Studenci Wydziału Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie z założenia powinni posiadać większą wiedzę teoretyczną na ten temat. Należy jednak ocenić, czy prawidłowo stosują tę wiedzę w praktyce, dlatego poruszenie tematu zarządzania finansami osobistymi wśród tych studentów może okazać się nie tylko ciekawe, ale także ważne w celu zidentyfikowania oraz przeanalizowania ich wiedzy, jak też oceny ich comiesięcznych decyzji finansowych.

METODY BADAŃ

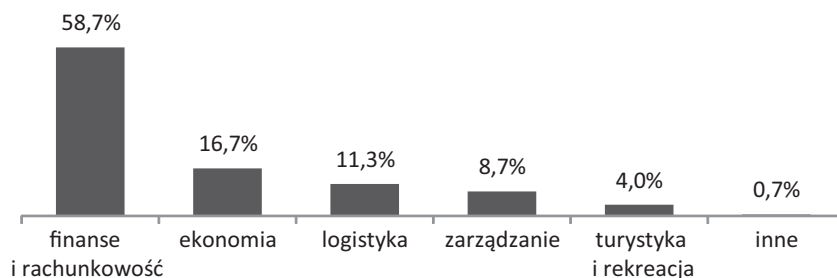
Badaniem w formie ankiety internetowej zostało objętych 150 studentów Wydziału Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (WNE SGGW). Kwestionariusz obejmował kilkadziesiąt pytań, które dotyczyły zarządzania finansami osobistymi studentów. Pytania podzielono na pięć sekcji: metryczka, pytania ogólne, dochody, wydatki i pozostałe. Dane z metryczki ankiety pozwoliły określić strukturę wieku, płci, kierunku, trybu, rodzaju i roku studiów, jak też stanu cywilnego, wykształcenia, miejsca zamieszkania oraz wykształcenia rodziców badanych studentów. Badanie przeprowadzono w styczniu 2016 roku. Dobór respondentów był celowy, a kryterium stanowiło studiowanie na WNE SGGW. Ankietę mógł uzupełnić każdy chętny student tego wydziału. W badaniu wzięło udział 150 studentów, co stanowi 3,5% ogółu studiujących na tym wydziale. Przy poziomie ufności 95% należy przyjąć, że błąd maksymalny może wynieść 8%. Odpowiedzi ankietowanych pozwoliły na zdefiniowanie źródeł i wysokości dochodów, ich zagospodarowania, a także skuteczności zarządzania swoimi finansami.

WYNIKI BADAŃ

Większość badanej grupy stanowią kobiety, gdyż jest to aż 78,7%. Mężczyźni stanowią jedynie 21,3% badanej grupy. Rozbieżność ta może być spowodowana tym, że kierunki ekonomiczne studiuje w większości kobiety. Powodem może być także większe zainteresowanie kobiet rozwojem nauki, okazywane poprzez większą

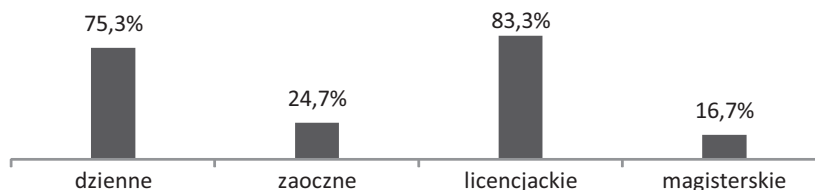
chęć uzupełniania ankiet potrzebnych do przeprowadzenia badania. Większość badanych studiuje kierunek finanse i rachunkowość (rysunek 1). Grupa ta stanowi aż 58,7% badanych. Tak duża rozbieżność między tym kierunkiem a innymi może być spowodowana tym, że kierunek ten cieszy się największym powodzeniem, a przez to jest studiowany przez największą liczbę osób. Drugim co do udziału kierunkiem była ekonomia (studiowana przez 16,7% badanych), a na miejscu trzecim uplasowała się logistyka (11,3%), na dalszych pozycjach znajdowały się kolejno: zarządzanie (8,7%), turystyka i rekreacja (4%). Jedna osoba studiuje inny kierunek niż wymienione.

RYSUNEK 1. Podział badanych osób ze względu na kierunek studiów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

W przypadku podziału badanych według kryterium trybu i poziomu studiów większa część badanych (aż 75,3% osób) studiuje w trybie dziennym (rysunek 2). Reszta osób (24,7%) studiuje niestacjonarnie. Może wynikać to z faktu, że studia dzienne są darmowe i w takim trybie studiuje większa część studentów. Dokładnie 83,3% badanych jest na pierwszym stopniu studiów, czyli na studiach licencjackich, a pozostali, czyli 16,7%, na studiach magisterskich.

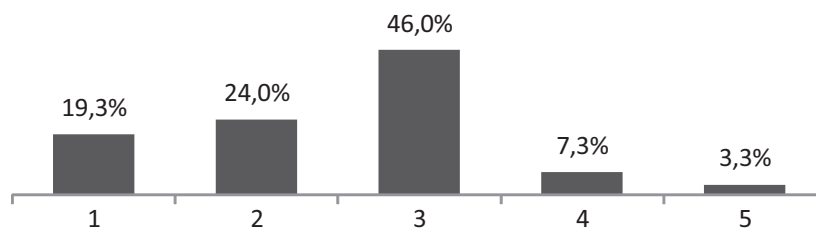
RYSUNEK 2. Podział badanych osób ze względu na tryb i poziom studiów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

Przyczyną pokrywania się ilości studentów studiów dziennych z ilością studentów na studiach zaocznych może być fakt, że większość studentów zaczyna studia licencjackie w trybie stacjonarnym, a studia magisterskie decyduje się ukończyć w trybie niestacjonarnym.

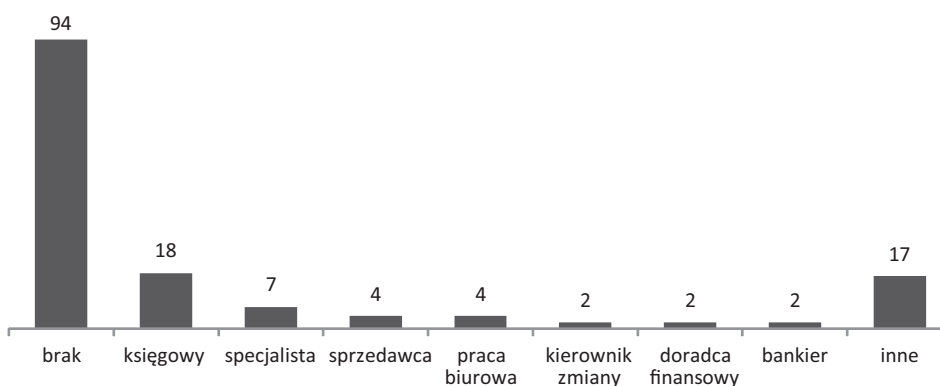
Na rysunku 3 przedstawiono strukturę respondentów ze względu na rok studiowania. Największy odsetek badanych stanowią studenci trzeciego roku, gdyż jest to aż 46%. Odpowiada to dużej liczbie ankietowanych w wieku 22 lat. Osoby będące na drugim roku stanowią 24%, a na pierwszym 19,3%. Studenci będący na czwartym i piątym roku studiów stanowią łącznie 10,6%. Tak niewielki ich udział może być spowodowany tym, że studentów tych jest mniej niż na studiach licencjackich.

RYSUNEK 3. Podział badanych osób ze względu na rok studiów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

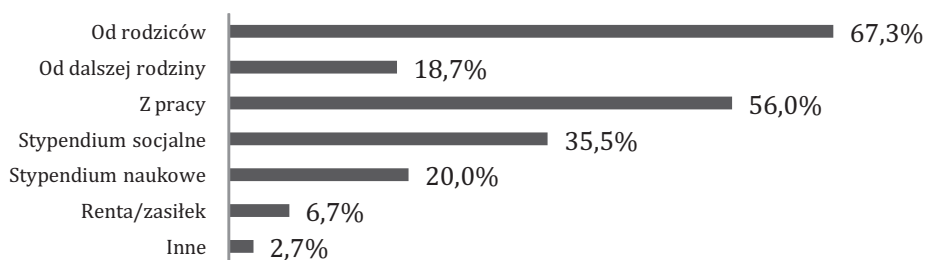
Większość badanych – 94 osoby ze 150 (około 63% respondentów) – nie ma pracy (rysunek 4). Wśród osób pracujących największą grupę stanowią osoby na stanowisku księgowy – 18 osób (12% badanych). Kolejne pozycje to: specjalista – siedem osób (około 5% badanych studentów), sprzedawca i praca biurowa – po cztery osoby oraz kierownik zmiany, doradca finansowy i bankier – po dwie osoby. Ponadto 18 spośród badanych osób wykonuje inne zawody, którymi są m.in.: barista, doradca klienta, grabarz, kelner oraz urzędnik. Może to świadczyć o trudności w zdobywaniu doświadczenia przez respondentów zgodnego z ich kierunkiem studiowania.

RYSUNEK 4. Podział badanych osób ze względu na wykonywany zawód (ilość wskazań)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

Przy ocenie zarządzania finansami ważne jest rozróżnienie źródeł dochodów. Studenci Wydziału Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie otrzymują pieniądze z różnych źródeł, dlatego przy tym pytaniu było kilka możliwości wyboru odpowiedzi (rysunek 5). Większość studentów, bo aż 67,3%, otrzymuje pieniądze od rodziców, a 18,7% od dalszej rodziny, czyli m.in. od dziadków lub rodzeństwa. Pieniądze z pracy otrzymuje 56% badanych, pracując zarówno dorywczo, jak też mając stałą pracę. Ankietowani studenci mają także przyznane różnego rodzaju stypendia m.in. socjalne i naukowe. Spośród ankietowanych 35,5% zadeklarowało, że otrzymuje stypendium socjalne a 20% stypendium naukowe. Z renty lub zasiłku korzysta 6,7% badanych, 2,7% ma także inne, niewymienione wcześniej źródła dochodów.

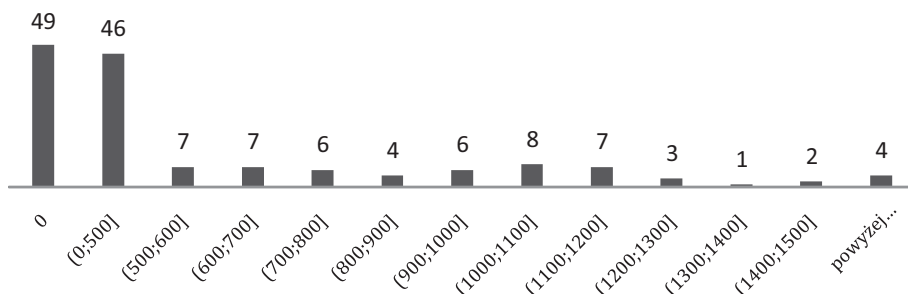

RYSUNEK 5. Źródła dochodów badanych studentów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

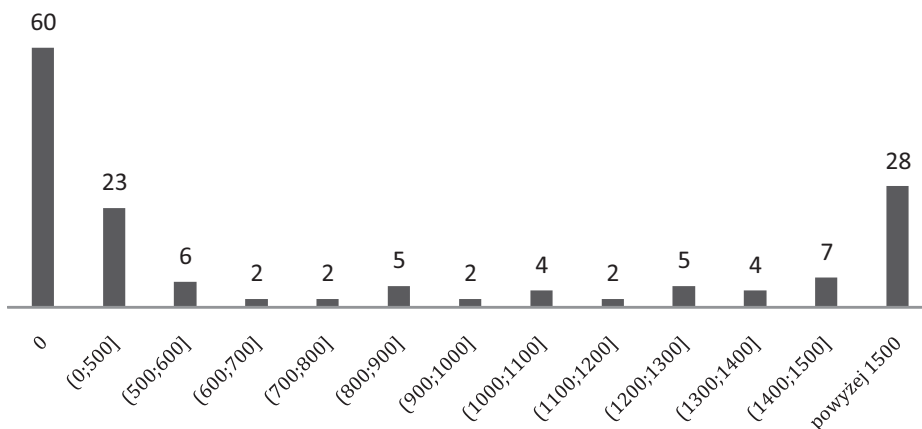
Najczęściej wskazywanym źródłem dochodu jest rodzina. To od niej większość respondentów otrzymuje pieniądze. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że niektórzy studenci utrzymują się tylko z tych pieniędzy, a niektórzy dodatkowo posiadają inne źródła dochodów. Należy więc rozróżnić poszczególne dochody ze względu na ich wysokość. Kwoty, które otrzymują studenci od rodziców, są bardzo zróżnicowane. Blisko jedna trzecia (49 osób) studentów deklaruje, że nie otrzymuje pieniędzy od rodziców. Ponadto 46 osób (około 30% badanych) odpowiedziało, że kwota, którą miesięcznie uzyskują od rodziców, nie przekracza 500 PLN. Osiem osób (5% respondentów) otrzymuje kwotę 1000–1100 PLN. Po siedem osób może liczyć na kwoty wahające się w granicach 500–600, 600–700 oraz od 1100–1200 PLN, a sześć osób na kwoty 700–800 oraz 900–1000 PLN. Czterech studentów (2,5% badanych osób) od rodziców dostaje 800–900 oraz powyżej 1500 PLN, trzech od 1200 do 1300 PLN, dwóch od 1400 do 1500 PLN oraz jeden 1300–1400 PLN (rysunek 6).

Niektórzy studenci nie otrzymują pieniędzy od rodziców (rysunek 7). Innym studentom pieniądze od rodziców nie wystarczają na wszystkie niezbędne podczas studiów wydatki, dlatego podejmują pracę już podczas studiów. Inni postanawiają zdobyć doświadczenie, które może przydać się w przyszłości i właśnie

RYSUNEK 6. Jaką kwotę miesięcznie otrzymujesz od rodziny? (ilość wskazań)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

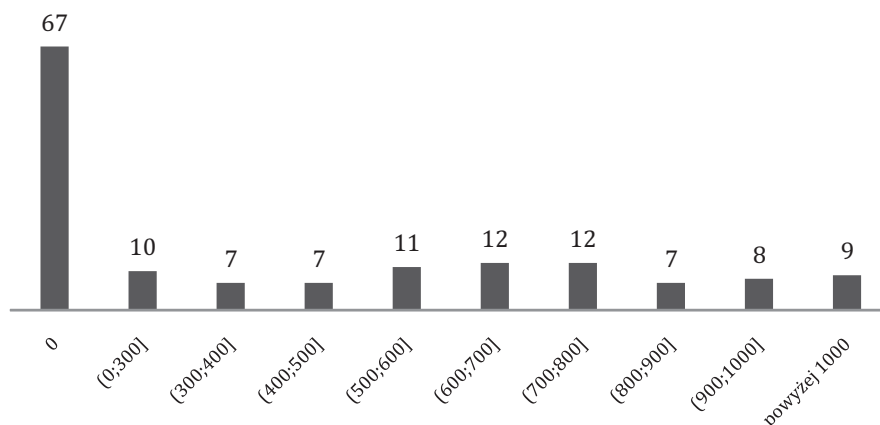
RYSUNEK 7. Jaką kwotę miesięcznie zarabiasz? (ilość wskazań)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

dlatego szukają pracy. Większa część studentów zadeklarowała, że otrzymuje pieniądze z pracy, zarówno tej dorywczej, jak też w formie umowy o pracę. Wśród 150 ankietowanych osób 60 (40% badanych) nie pracuje i nie ma żadnych dochodów. Wśród osób, które zarabiają jakiegolwiek kwoty, największe grupy stanowią osoby z zarobkami do 500 PLN – 23 osoby (około 15% respondentów), oraz osoby z zasobami, powyżej 1500 PLN – 28 osób (19% badanych). Pozostałe osoby zarabiają kwoty wahające się między 500 a 1500 PLN.

Poza wsparciem finansowym rodziców i wynagrodzeniem z tytułu pracy studenci posiadają także pieniądze pochodzące ze stypendium (rysunek 8). Przyznawane są one nie tylko za wybitne osiągnięcia w nauce i sporcie, ale także istnieją stypendia socjalne przeznaczone dla osób z biedniejszych rodzin, aby finansowo ułatwić im czas studiów. Kwoty stypendium są bardzo zróżnicowane. Otrzymywanie stypendium naukowego nie wyklucza możliwości otrzymania stypendium socjalnego i odwrotnie.

RYSUNEK 8. Jaka kwotę miesięcznie otrzymujesz ze stypendium? (ilość wskazań)

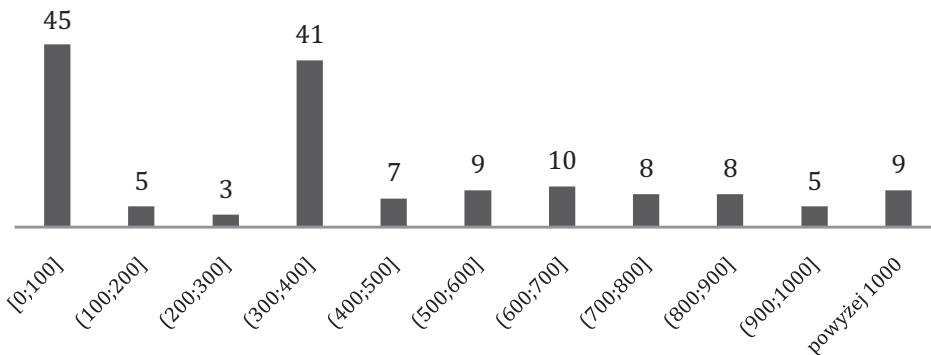
Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

Wśród ankietowanych 67 studentów (45% wskazań) nie otrzymuje żadnego stypendium, 12 osób (8% badanych) otrzymuje je w wysokości 600–700 oraz 700–800 PLN. Ponadto 11 ankietowanych posiada stypendium w wysokości 500–600 PLN, a 10 w kwocie do 300 PLN. Wysokość stypendium dziewięciu studentów wynosi powyżej 1000, ośmiu 900–1000 PLN, a po siedmiu studentów w granicach 300–400, 400–500 oraz 800–900 PLN.

Jednymi z głównych wydatków studentów są wydatki na cele mieszkaniowe (rysunek 9). Studenci, którzy mieszkają z rodzicami, nic nie wydają na cele mieszkaniowe lub też pokrywają część opłat. Ci, którzy posiadają własne mieszkania, muszą opłacać czynsz. Pozostali mieszkają w wynajętych mieszkaniach, pokojach lub akademikach. Każdy z nich ponosi różnej wysokości miesięczne koszty. Biorąc pod uwagę osoby, które wydają na cele mieszkaniowe więcej niż 100 PLN, największą grupę stanowią osoby wydające 300–400 PLN. Są to z pewnością osoby mieszkające w akademikach, ponieważ w tych granicach wahają się opłaty za pokój w SGGW. Kolejną grupę stanowią osoby płacące kwotę w granicach 600–700 PLN – 10 osób. Osoby te prawdopodobnie wynajmują pokój w mieszkaniu, gdyż wskazuje na to cena rynkowa takiego najmu. Pozostałe większe grupy osób to: po dziewięć osób płacących miesięcznie 500–600 oraz powyżej 1000 PLN oraz po osiem osób płacących 700–800 oraz 800–900 PLN.

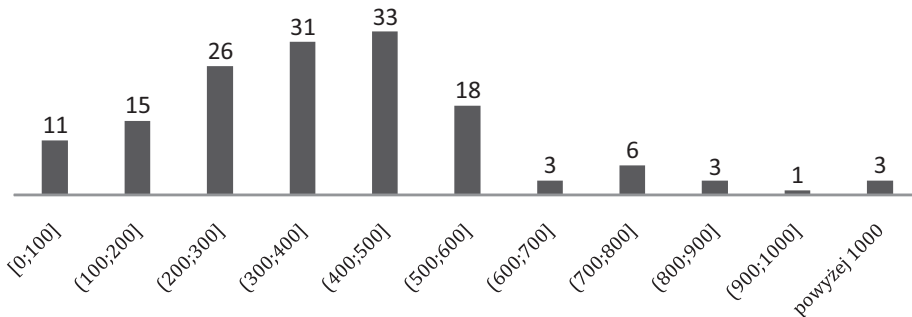
Kolejnym ważnym wydatkiem są pieniądze przeznaczone na konsumpcję. Jedni wydają na nią niewiele, inni stanowczo za dużo. Artykuły spożywcze potrzebuje jednak każdy. Studenci mieszkający z rodzicami wydają z pewnością mniej na konsumpcję, ponieważ albo płacą za nią tylko rodzice albo też „dokładają się” do zakupów (rysunek 10).

RYSUNEK 9. Jaką kwotę miesięcznie przeznaczasz na cele mieszkaniowe? (ilość wskazań)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

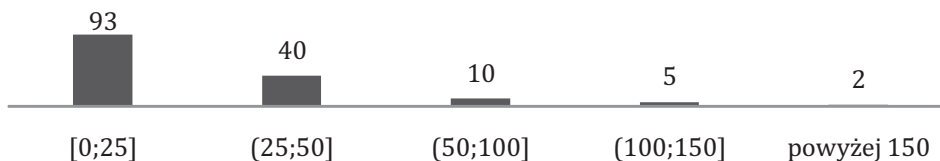
RYSUNEK 10. Jaką kwotę miesięcznie przeznaczasz na konsumpcję? (ilość wskazań)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

Osoby wydające miesięcznie na konsumpcję mniej niż 100 PLN należy uznać za te, które mieszkają z rodzicami (11 osób). Największą grupę stanowią ankietowani, którzy wydają na artykuły spożywcze 300–400 PLN – 33 osoby. Niewiele mniej, bo 31 respondentów, wydaje 300–400 PLN miesięcznie. Kolejną grupą jest 26 osób, które wydaje nieco mniej, bo 200–300 PLN. Od 500 do 600 PLN na konsumpcję poświęca 18 osób, a 15 osób od 100 do 200 PLN. Pozostałe 16 osób wydaje na konsumpcję powyżej 600 PLN.

Studenci poświęcają znaczną część swojego czasu na uczęszczanie na zajęcia, jak też na naukę. Mimo że studia wyższe są w Polsce darmowe, to wydatki na zeszyty, usługi ksero czy też książki ponoszą studenci (rysunek 11).

Zdecydowana większość badanych (93 osoby) wydaje na naukę i edukację nieznaczące kwoty, które nie przekraczają 25 PLN. Grupa wydająca 35–50 PLN miesięcznie liczy 40 osób. Ponadto 10 osób wydaje na edukację i naukę 50–100 PLN

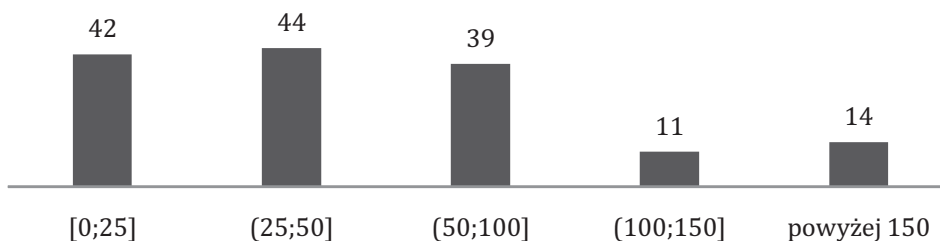

RYSUNEK 11. Jaką kwotę miesięcznie przeznaczasz na naukę i edukację? (ilość wskazań)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

miesięcznie. W badanej grupie znalazło się też pięć osób wydających 100–150 PLN oraz dwie osoby wydające powyżej 150 PLN.

Student nie spędza całego czasu na nauce. Korzysta także z dużej ilości rozrywek, którymi są wyjazdy, siłownia, dyskoteki, jak też wiele innych. Każdy z wymienionych rodzajów spędzenia wolnego czasu kosztuje (rysunek 12).

RYSUNEK 12. Jaką kwotę miesięcznie przeznaczasz na rozrywkę? (ilość wskazań)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

Największą grupę stanowią studenci przeznaczający na rozrywkę 25–50 PLN – 44 studentów. Niewielu mniej, bo 42 studentów, wydaje na ten cel do 25 PLN miesięcznie. Kolejną co do wielkości grupą są studenci przeznaczający na rozrywkę 50–100 PLN. Grupa ta liczy 39 osób. Powyżej 100 PLN na rozrywkę wydaje 25 osób, z których 11 szacuje swoje wydatki na 100–150, a 14 na powyżej 150 PLN.

Oceniając skuteczność zarządzania finansami osobistymi, warto wziąć pod uwagę ważny jego aspekt – oszczędzanie. Przy jego ocenie należy jednak dokonać rozróżnienia na umiejętność i skuteczność oszczędzania, gdyż nie są to pojęcia jednoznaczne. Umiejętność wskazuje na to, czy studenci potrafią obecnie oszczędzać, ale także czy, jeśli mieli taką możliwość (np. zarabialiby więcej), oszczędziliby pewną kwotę. Skuteczność oszczędzania jest to systematyczne przeznaczanie pewnej kwoty pieniędzy na oszczędności. Umieć oszczędzać można nawet, gdy nie ma się pieniędzy, aby przeznaczyć je na oszczędności. Skuteczność pojawia się

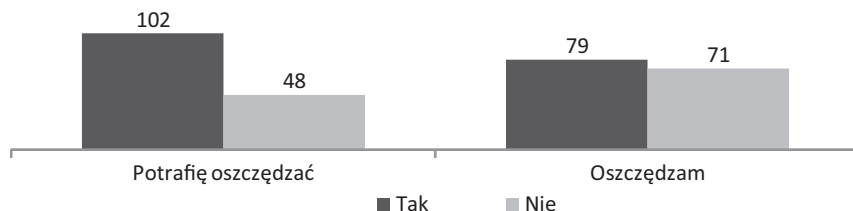

dopiero wtedy, gdy mamy jakieś pieniądze i systematycznie, skutecznie je oszczędzamy (rysunek 13).

Umiejętność i skuteczność różnią się znacząco – tak jak odpowiedzi. Twierdząco na pytanie: „Czy potrafisz oszczędzać?” odpowiedziały 102 osoby, zaprzeczyło 48. Na pytanie: „Czy skutecznie oszczędzasz?” twierdząco odpowiedziało mniej osób niż na poprzednie pytanie, ponieważ już tylko 79. Zaprzeczyło 71 osób. Można zauważyć, że istnieje pewna część osób, która potrafi, ale nie jest w stanie oszczędzać. Przy określaniu umiejętności oszczędzania ważna jest wysokość oszczędności. Jednak porównywanie kwot niewiele ukazuje, gdyż niektórzy potrzebują mniej pieniędzy, a inni więcej, aby się utrzymać. Porównywalną jednostką jest więc czas, a w tym przypadku miesiące, przez które jesteśmy w stanie utrzymać się tylko z naszych oszczędności.

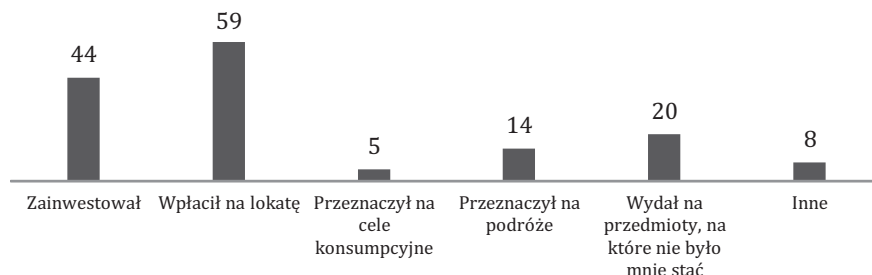
Jedno z pytań dotyczących oszczędzania dotyczyło także przeznaczenia pieniędzy pochodzących z niespodziewanego przyływu gotówki. Ankietowani mieli określić, na co przeznacziliby takie pieniądze (rysunek 14).

Większość ankietowanych podjęłoby decyzję o zainwestowaniu dodatkowych pieniędzy lub wpłaceniu ich na lokatę. Około 59 osób (blisko 40% badanych) odpowiedziało, że takie pieniądze wpłaciłoby właśnie na lokatę – oczekują oni stabilności i pewnych zysków, bez ryzyka. Ponadto 44 osoby (około 30% respondentów) zainwestowałyby te pieniądze np. w mieszkanie, a 20 osób (12% spośród

RYСУNEK 13. Ocena umiejętności i skuteczności oszczędzania (ilość wskazań)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

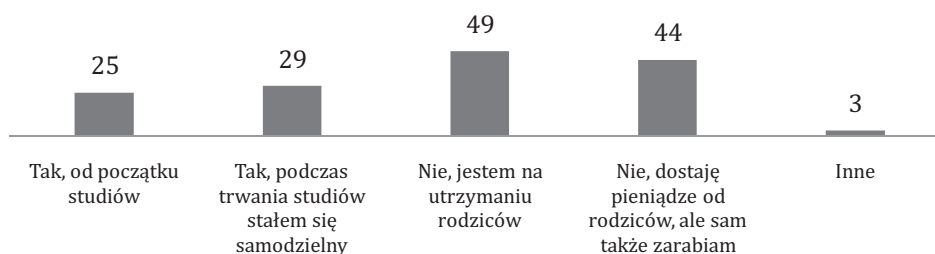
RYСУNEK 14. Co zrobilibyś z nagłym przyływem gotówki? (ilość wskazań)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

badanych studentów) przeznaczyłoby je na przedmioty, na które nie było ich wcześniej stać (np. nowy sprzęt komputerowy). Blisko 14 ankietowanych (około 10%) spełniłoby jedno ze swoich marzeń i za te pieniądze pojechaliby w jakąś podróż. Jedynie pięciu osobom dodatkowe pieniądze przydałyby się w celach konsumpcyjnych, a osiem osób (około 5% badanych) podjęłoby inną decyzję niż wymienione.

Samodzielność finansowa to bardzo ważny element dorosłego życia każdego człowieka. Studenci pragną z jednej strony być samodzielnymi, a z drugiej czuć wsparcie rodziców – nie tylko mentalne. Z tej przyczyny większość studentów, mimo otrzymywania pieniędzy od rodziców, pracuje. Niektórzy robią to w celu utrzymania się, gdyż pieniądze od rodziców nie wystarczają im na życie. Inni dorabiają na drobne wydatki (rysunek 15).

RYСУNEK 15. Ocena samodzielności finansowej (ilość wskazań)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie odpowiedzi uzyskanych z badań ankietowych.

Wśród badanych studentów 49 osób na pytanie „Czy jesteś samodzielny/a finansowo?” odpowiedziało, że jest całkowicie na utrzymaniu rodziców. Niewiele mniej, bo 44 osoby dostają pieniądze od rodziców, ale same także zarabiają. Spośród badanych 29 stwierdziło, że są samodzielnymi, a nastąpiło to podczas trwania studiów – wiąże się to z otrzymaniem stałej pracy. Od początku studiów 25 osób deklarowało, że jest samodzielnymi finansowo.

WNIOSKI

Ocena zarządzania finansami osobistymi przez studentów Wydziału Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie pokazała, że większość studentów pieniądze otrzymuje od rodziców. W związku z tym osoby te nie są samodzielne finansowo. Duża część badanych osiąga dochody, pracując jednak nie w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiowania. Część studentów ma przyznane stypendium o różnej wysokości. Większość posiadanych przez studentów pieniędzy pochłaniają wydatki na cele mieszkaniowe i konsumpcyjne. Dużym wydatkiem jest dla nich także transport. Rozrywka oraz nauka i edukacja

stanowią niewielki odsetek wśród wydatków. Studenci określają skuteczność zarządzania swoimi finansami osobistymi jako dobrą. Wśród badanych znalazły się jednak też osoby, które posiadają tak duże oszczędności, że potrafią samodzielnie, korzystając tylko z nich, utrzymać się przez ponad rok. Jednak wśród ankietowanych były osoby, którzy nie posiadają oszczędności. Większość badanych nie potrafiłaby utrzymać się z oszczędności przez dłużej niż pół roku. Ankietowani w większości twierdzą, że potrafią oszczędzać długoterminowo, jednak robi to tylko połowa z nich. Umiejętności nie wystarczą, ponieważ najważniejsza jest skuteczność i systematyczność oszczędzania. Wśród badanych znalazły się osoby, które miały problem z prawidłowym oszacowaniem wydatków. Jednak większość z ankietowanych studentów miała nieprzewidziane wydatki „pod kontrolą”.

Uzyskane wyniki wskazują, że studenci Wydziału Nauk Ekonomicznych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie zasadniczo sprawnie zarządzają swoimi finansami. Oznacza to, że edukacja finansowa ma bardzo duży wpływ na zarządzanie finansami. Dobre praktyki poznawane w teorii podczas zajęć wykorzystywane są przez studentów w życiu codziennym. Otrzymane dane mają perspektywę dalszego wykorzystania. Wyniki Wydziału Nauk Ekonomicznych SGGW powinny, w dalszym pogłębianiu badań, być porównane z wynikami innych wydziałów Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Spis literatury

- BYWALEC C. 2009: *Ekonomika i finanse gospodarstw domowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- DANILUK M. 2005: *Podstawy finansów*, Oficyna Wydawnicza WSM, Warszawa.
- DOBROSIEWICZ Z. 2005: *Wprowadzenie do finansów i bankowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- FATUŁA D. 2010: *Zachowania polskich gospodarstw domowych na rynku finansowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.
- FLEJTERSKI S. 2007: *Metodologia finansów. Podręcznik akademicki*, Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- GARMAN E.T., FORGUE R. 2008: *Personal Finance*, Houghton Mifflin Company, USA.
- GASPARSKI P. 2000: *Psychologia ekonomiczna*, *Czasopismo Psychologiczne* 6, 3, s. 175–187.
- JAJUGA K. 2007: *Elementy nauki o finansach*, PWE, Warszawa.
- KAPOOR J.R., DLABAY L.R., HUGHES R.J. 2010: *Personal Finance*, McGraw-Hill, Irwin, New York.
- KORENIK D., KORENIK S. 2004: *Podstawy finansów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- LIPIŃSKI M. 2008: *Finanse osobiste. Świadome zarządzanie własnym portfelem*, Helion, Gliwice.

- NOGALSKI B., BIAŁAS T., CZAPIEWSKI M. 1994: Zarządzanie w różnych formach własności, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- OWSIAK S. 2015: Finanse, PWE, Warszawa.
- PODSTAWKA M. 2010: Finanse, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- RATAJCZAK M. 2001: Dylematy rozwoju edukacji ekonomicznej w Polsce, VII Kongres Ekonomistów Polskich „Edukacja Ekonomiczna” styczeń 2011, tom VI, M. Rocki (red.), Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa.
- SWART N. 2004: Personal Financial Management, Juta and Company, USA.
- ŚWIECKA B. 2014: Współczesne problemy finansów osobistych, CeDeWu, Warszawa.
- SZTUCZKA P. 2012: Zmiany świadomości ekonomicznej w polskich gospodarstwach domowych. Definicje i istota finansów osobistych, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 735, Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu 27, s. 567–576.

**MANAGEMENT OF STUDENTS' PERSONAL FINANCES
OF THE FACULTY OF ECONOMIC SCIENCES IN WARSAW UNIVERSITY
OF LIFE SCIENCES – SGGW**

Abstract. In the last decade there has been an increase in social welfare. People are more in control of their personal finances, including planning household budget. It provides a financial security. Stable financial situation requires taking proper and informed financial decision. Students of faculty of economic sciences should have a broad knowledge of this, but the most important is to use it in practice.

Key words: personal finance, savings, financial management

